

Täysistunto

Tiistai 10.12.2024 klo 22.10—1.47

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lyly.

Keskustelu

23.04 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt valiokunnan varapuheenjohtajana työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia ja koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Tavoitteena on edistää työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Tavoitteen toteutumista tuetaan voimassa olevan sääntelyn mukaan verovelvollisten työnantajien osalta koulutusvähennyksellä ja ei-verovelvollisten työnantajien osalta sitä vastaavalla koulutuskorvauksella.

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisala muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin vain koulutuskorvaukseen oikeutettuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja heihin julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lakia muutettaisiin myös teknisesti koulutusvähennyksen poistamisen ja lain soveltamisalaan ehdotetun muutoksen johdosta. Lisäksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatalouden tuloverolakiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Valiokunta toteaa, että mahdollisuus saada koulutuskorvausta jää ennalleen niiden työnantajien osalta, joihin on tähänkin asti sovellettu koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Ehdotetut muutokset eivät myöskään merkitse asiallista muutosta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

koulutuskorvausta koskevaan sääntelyyn, joten koulutuskorvausta myönnetään jatkossa samoilla perusteilla kuin tälläkin hetkellä.

Valiokunta korostaa osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen ja jatkuvan oppimisen merkitystä. Mahdollisuus työuran aikana tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen on erittäin tärkeä Suomen kilpailukyvyyn ja työelämän muutosten kannalta. Jatkuvan oppimisen kehittämisessä tulee huolehtia siitä, että osaamisen ylläpitäminen ja päivittäminen on joustavasti mahdollista elämän eri vaiheissa ja tilanteissa.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen 168/2024 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Päätös ei ole yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy yksi hylkäysehdotuksen sisältävä vastalause. Tähän liittyen käytän sitten toisen puheenvuoron siitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä valiokunnan varapuheenjohtajalle. — Ja sitten edustaja Suhonen.

23.08 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Työ- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtaja esitteli asian, ja kohta hän pitää toisen puheenvuoron, missä tekee sitten esityksen. Mutta tässä välissä lyhyesti totean vain sen, että hallitushan jatkaa tässä sitä linjaa, mitä Orpon oikeistohallitus on tehnyt, eli koulutusleikkauslinjaa. Sieltähän on aikaisemmin aikuiskoulutustuki lopetettu, ammatillisesta koulutuksesta reilut leikkaukset, koulutusvähennyksen poistoesitys tässä. Elikkä kyllähän tämä linja on aika murskaava, jos näin suoraan sanotaan. Siellä kuitenkin puhutaan kouluttautumisesta työelämään ja sen työntekijän työmarkkina-arvon parantamisesta. Sitä heikennetään nyt monelta suunnalta, ja tämä on pöyristyttävää. Tämä on vähän sama kuin näitten muitten hallituksen esityksien kautta, joissa leikataan työttömiltä ja leikataan pienituloisilta montaa kautta, tehdään työmarkkinaheikennyksiä, työntekijöille heikennyksiä montaa kautta, on monta eri lakiesitystä — tämä on sama juttu: montaa kautta koulutustukea ja kouluttautumista heikennetään. Tässä tilanteessa, kun tiedetään, että työntekijöillä kuitenkin olisi tarvetta nostaa sitä omaa osaamistasoaan niin että olisi parempi kohtaanto työmarkkinoilla — ja se olisi tosi tärkeää — niin tämä on sillä tavalla tosi ikävä ja todella harmillinen esitys, tämäkin, ja toki jatkaa sitä Orpon hallituksen kurjistamislinjaa valitettavasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

23.09 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään keskusteltu vakavista aiheista, ja jälleen kerran on yksi aihe, jonka inhimilliset kustannukset on unohdettu, mutta eipä tämäkään lakiesitys tule sen enempää parantamaan valtakunnan taloutta.

Ensiksi hallitus on leikannut 170 miljoonaa aikuiskoulutustuesta, sen jälkeen hallitus on leikannut 120 miljoonaa ammatillisesta tuesta, ja tämän jälkeen on vielä 12 miljoonaa tämä kyseinen koulutusvähennys — lähes 300 miljoonaa ammattilaisilta, ammattilaisten mahdollisuudelta kouluttautua uudelleen. Herää kysymys kyllä siitä, eikö hallitus todellakaan halua tähän maahan osaavia ammattilaisia. Eikö ole Suomen etu se, että meillä olisi osaa-vaa työvoimaa — varsinkin tällaisessa tilanteessa? Koko alkuiltä ollaan puhuttu siitä, että meillä joko on hoitajapula tai sitten meillä ei ole hoitajapulaa, se jäi nyt vielä tuosta edellisestä keskustelusta vähän epäselväksi, mutta meillä ei myöskään anneta tulevaisuudessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

ihmisille mahdollisuutta kouluttautua sinne hoiva-alalle. Ehkä tässä sitten on ajatus siitä, että sieltä hoiva-alalta ei myöskään kouluttauduta pois.

Sen sijaan hallitus on kyllä mahdollistamassa eriskummallisen yhtälön siitä, että kokoomuksen tavoitteesta, perussuomalaisten siunauksella Suomeen voi tulla hallitsemattomasti, työehtoja heikentäen, paikallisen sopimisen kautta ulkomaalaista työvoimaa niin, että kukaan ei sitä pysty valvomaan, eikä siihenkään kyllä hallitus rahaa ole myöntänyt. Meillä on muuttuva työelämä, muuttuva teollisuus, meille on tulossa ammatteja, joista me emme tässä salissa edes osaa kuvitella, mitä ne ovat tulevaisuudessa, mutta ei kyllä tulevilla työntekijöillä ole mahdollisuutta niihin tuleviin ammatteihin kouluttautuakaan kesken työuran, koska se ei vain yksinkertaisesti ole taloudellisesti mahdollista.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen toimet ovat kyllä kestäättömiä työntekijöiden kannalta. Siinä tämä hallitus kyllä on onnistunut, että se on ollut Euroopan mestari työttömyyden kasvattamisessa ja siinä, kuinka ammatillinen osaaminen tästä maasta viedään. En siis ole vielä löytänyt sitä punaista lankaa siitä, onko hallituksen toiminta missään linjassa sen omien taloustavoitteiden kanssa — sen, että pitäisi olla osaavaa, palkattua työvoimaa yrityksille tarjota, mutta kaikki ne mahdollisuudet kouluttautua tulevaisuudessa viedään pois.

Kuten jo aiemmin totesin, hallituksen politiikka on kovaa ja kylmää, ja kun täällä nyt muutamia edustajia hallituspuolueista on — kiitos teille siitä —, en ole vielä tämän illan aikana saanut vastausta siihen, onko tämä teidän mielestänne oikein. Onko teidän mielestänne oikein kurittaa alanvaihtajaa, palkansaajaa tällä tavalla tällaisessa työttömyystilanteessa, johon te olette tämän maan saaneet? Onko teidän mielestänne oikein viedä ne viimeisetkin mahdollisuudet kouluttautua? Jos edes olisi joku hypoteettinen mahdollisuus maakunnassa vaihtaa työpaikkaa ja kouluttautua, niin nyt te ette mahdollista sitä enää millään tavoin. Onko tämä teistä reilua ja oikeudenmukaista? Oletteko te pohtineet moraalien ollenkaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

23.14 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Tällaista se on, kun lähtee harhailemaan ja kyselemään seuraavien puheenvuorojen pitämisiä.

Koulutusvähennyksen poistaminen osana osaamisen kehittämistä on kyllä ihan selvä jatkumo Orpon oikeistohallituksen kaikille aikaisemmillekin koulutusleikkauksille. Kun me sosiaalidemokraatit ajattelemme niin, että investointi ihmiseen ja osaamiseen on kuitenkin se ydinasia, niin se ei kyllä tälle Orpon hallitukselle tunnu käyvän.

Tämä hallitus on leikannut jo erittäin paljon koulutuksesta, ja jotenkin ajattelen niin, että kun hallitus on luvannut, että koulutus on erityissuojeluksessa, niin enpä haluaisi, että joku muu itselleni tärkeä asia olisi erityissuojeluksessa. Jos se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi aikuiskoulutustuen lopettaminen — 30 000 käyttäjää — olisi miinus 170 miljoonaa, ammatillisen koulutuksen leikkaukset — 11 000 käyttäjää — olisi miinus 120 miljoonaa, koulutusvähennyksen poisto, josta tässä nyt puhutaan — 3 200 yritystä —, olisi miinus 12 miljoonaa euroa, niin nämä kaikki muodostavat yhteensä yli 300 miljoonaa euroa.

Tämä on siis kymmenen vuotta sitten luotu järjestelmä, jonka tavoitteena nimenomaan on ollut kannustaa ja kehittää työntekijöitten osaamista, ja sitten yritykset, jotka ovat tähän tarttuneet, ovat osan palkkakustannuksista voineet saada hyvityksenä. Ehkä huomiona, että kunnille ja kuntayhtymillehän tämä jää nyt ennalleen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

Mutta tässä on kyse kuitenkin siitä, että meillä on todella paljon ammattilaisia ja ammatiryhmiä, joittenka osaajista on jo tällä hetkellä pula ja joittenka yritysten yrittäjät ovat todella huolissaan siitä, mistä he jatkossa tulevat ammattilaisia saamaan. Tällä hetkellä näyttää siltä, että hallituksen ainoa vastaus on se, että kun lisätään lainapainotteisuutta, otetaan vähän enemmän sitten sinne opiskelijoille ja aikuisopiskelijoille lainaa, niin kyllä ne sitten niillä rahoilla itsensä kouluttavat.

23.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä aiemmin on tullut esiin, tämä on Orpon hallituksen linja, että leikataan koulutuksesta ja nimenomaan ammatillisesta koulutuksesta ja sellaisesta koulutuksesta, jota tarvitaan työelämässä. Investointi tässä mielessä ihmiseen ja osaamiseen ei tälle hallitukselle näytä sopivan.

Kuitenkin Suomen talouden kasvu on yhdeltä osaltaan siitä kiinni, minkälaista osaamista meillä on tuolla työelämässä, ja sen takia kaikki, mikä leikkaa sitä osaamisen kasvattamista, on väärää politiikkaa. Aikuiskoulutustuen lopettaminen, se 170 miljoonaa euroa: pitää muistaa, että sillä on yli 30 000 käyttäjää vuodessa. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset, 120 miljoonaa, mutta tärkeämpi: 11 000 opiskelupaikkaa. Ja sitten tämä koulutusvähennyksen poisto: käyttäjiä on ollut 295 000 henkilöä ja yrityksiä lähes 3 300. Nämä yhteensä muodostavat jo 300 miljoonaa euroa leikkauksia koulutukseen, ja hallitus mainostaa nyt itse tekemäänsä 10 miljoonan euron satsausta, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus Jotpalle annettavaa 10 miljoonan euron määrärahaa työn ohessa tapahtuvan opiskelun pilotointi- ja kehittämishankkeisiin — 300 miljoonaa, 10 miljoonaa, 30 kertaa enempi on leikattu, ja sitten tämä 10 miljoonaa on se asia, jota nyt sitten hirveästi mainostetaan.

Tässä vielä on neljäskin asia, joka tähän vaikuttaa. Työttömyysturvasta on otettu pois tämä aktiiviosa, joka oli valtaosin koulutukseen ja ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyvää työttömän aktivointia. Sekin on tässä leikattu pois, eli kaikilla tavoilla on tehty näitä leikkauksia.

Koulutusvähennyksen olemassaolo ja sen käyttäminen ovat tarjonneet yrityksille täsmäkoulutukseen eväitä ja mahdollisuuksia tehdä nimenomaan yritysten tarpeiden pohjalta sitä koulutusta. Yritys on itse katsonut, mitä tarvitaan ensi vuonna, mitä koulutuspanostuksia pitää tehdä. Siihen liittyvät panostukset on tehty, ja kun se on ollut suunnitelmallista, se on oikeuttanut tähän koulutusvähennykseen. Tämä koulutusvähennyksen poisto, tämä noin 12 miljoonaa euroa, tarkoittaa noin 60 miljoonan palkkasummaa noin vähennyksien kautta laskettuna. Tämä vaikuttaa todella merkittävästi noin isoon määrään ihmisiä, niin kuin minä tuossa aiemmin mainitsin.

Sitten tämä on ollut sillä tavalla mielenkiintoinen, että kun katsotaan yrityksen henkilöstökoulutusta, sehän keskittyy useimmiten ylemmille toimihenkilöille, toimihenkilöille siinä puolessavälissä ja työntekijöille vähän vähemmän, mutta tämän kautta viimeisimmän tiedon mukaan, joka on otettu tuolta henkilöstökoulutuksen kautta — on katsottu, mitä on ollut — ylemmät toimihenkilöt ovat saaneet 47 prosenttia vähintään yhden päivän koulutusta, toimihenkilöt 43 prosenttia ja työntekijät 27 prosenttia. Eli tässä mielessä se on hiukan tasoittunut siellä yrityksissä siitä, mitä se aikaisemmin on ollut, mutta tämä on tärkeä osa koulutuksen järjestämistä. Tämä on ollut erittäin kannatettavaa toimintaa ja siinä mielessä on ollut tarpeellinen asia.

Ainut hyvä asia tässä on se, että tämä koulutuskorvaus jää tähän lakiin edelleen näille eivertovelvollisille julkisyhteisöille, ja siellä se koulutuskorvaus on. Eli yksityisellä puolella,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

yrittäjäpuolella, tämä koulutusvähennys poistuu, mutta julkisella puolella tämä koulutuskorvaus jää vielä voimaan. Työntekijöitten kannalta on myöskin tosi tärkeä asia, että sitä työmarkkinakelpoisuutta — sitä osaamista, joka työmarkkinoilla on tärkeätä, että työllistyy nopeasti, jos ja kun joutuu työttömäksi — pidettäisiin yllä sen työuran ajan. Siihen tämä on ollut erinomainen asia, ja tätä olisi pitänyt jatkaa.

Me tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesitys ykkösen hylkäämistä ja toisen lakiesityksen, joka koskee tätä koulutuskorvausta, hyväksymistä mietinnön mukaisena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

23.22 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Taas me puhumme täällä leikkauksista, kun olisi kyllä parempi, jos puhuisimme useammin kasvusta. Tämä olennaisesti liittyy siihen, miten me tähän maahan saamme kasvua aikaan.

Koulutusvähennyksen poistaminen osana osaamisen kehittämistä on jatkumoa näille hallituksen koulutusleikkauksille, jotka kohdistuvat juuri erityisesti aikuiskoulutukseen ja työelämässä olevien mahdollisuuksiin uudelleen kouluttautua ja kehittää osaamistaan, ja kuitenkin Suomen talouden kasvun avaimia on se osaamiseen panostaminen. Tämä on kovin ristiriitaista sen kanssa, kun tiedostetaan kuitenkin, että korkeasti koulutetut henkilöt luovat enemmän lisäarvoa työmarkkinoille. Mutta ei tietenkään sovi unohtaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneita. He ovat ihan yhtä tärkeitä tuomaan työpanosta työmarkkinoille.

Riippumatta siitä, millainen koulutus pohja on tullessa työelämään, eri yrityksillä on eri tarpeita kouluttaa sisäisestikin työntekijöitä. Toiset painottavat varmasti enemmän esimerkiksi turvallisuuskoulutuksia, toiset saattavat painottaa joitain muuntotyypisiä sisäisiä koulutuksia, millä pidetään yllä sitä ammattitaitoa, että pystyy työelämässä työskentelemään eläkkeelle asti. Uskallan epäillä, että yhä harvempi eläköityy tulevaisuudessa enää samalta alalta, mihin koulutuspolkujen jälkeen päätyy työelämään tullessaan. Eli työelämä ja työnteko tulevat rajusti muuttamaan tässä seuraavien vuosien aikana. Yhtenä esimerkkinä otettakoon vaikka se, kuinka paljon tekoäly tulee muuttamaan varmasti jokaisen tällä hetkellä työmarkkinoiden käytössä olevan ihmisen osaamistarpeita siinä työuran aikana.

Nämä ovat sellaisia asioita, minkä takia on ihan selvää, että tämmöistä koulutusvähennyksen käyttöä olisi tullut jatkaa, jotta saataisiin varmistettua, että se ammattitaito yrityksissä pysyy vaadittavalla tasolla ja näin ollen nimenomaan sitä lisäarvoa päästään työmarkkinoilla synnyttämään.

Tässä edellinen puhuja, edustaja Lyly, otti hyvin esille asioita, joita tuossa ajattelin myös vielä tuoda esiin, mutta nyt kello rupeaa sen verran paljon jo olemaan, että jätän ne tässä toistamatta.

Tämä lisäarvon tuottaminen tässä itselläni oli nyt kuitenkin pääaiheena. Eli varmasti jokainen työmarkkinoiden käytössä oleva joutuu päivittämään osaamistaan työuransa aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

23.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli ihan pakko vielä ottaa lyhyt kommentti. Suomen Yrittäjät totesi minusta ytimekkäästi tässä omassa lausunnossaan tämän osalta:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

”Suomalaisen yhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn, kasvun sekä osaavan työvoiman saatavuuden takaamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia kehitetään ja ylläpidetään pitkäjänteisesti yli hallituskausien.” Tämä oli ydin siellä Yrittäjien lausunnossa myös. Ja sitten kun katsoo palkansaajapuolen lausuntoja, niin kaikki olivat yksituumaisia siitä, että tällaista tapaa pitäisi noudattaa.

Muistan, että kun tämä aikoinaan lähti liikkeelle, ehkä parikymmentä vuotta sitten käytännössä, niin silloin aikoinaan SAK vaati kolmen päivän koulutusoikeutta, että saataisiin tasapuolisesti koulutettua siellä työuran aikana ihmisiä ja pidettyä heidän osaamistaan yllä, ja sitten tämä kehittyi omalla tavallaan tähän vähennyksen puolelle ja sitten koulutuskorvauksen puolelle. Siinä mielessä työnantajan vastuuta tällä vähennyksellä saatiin pienemmäksi, koska työnantaja sai tämmöisestä suunnitelmallisesta koulutuksesta tehdä sitten vähennyksen. Mutta tämä on ollut hyvä asia. Valitettavaa tässä on ollut se, että isommat yritykset ovat osanneet tätä paremmin käyttää kuin pienemmät yritykset, ja siinä olisi pitänyt kehittämistoimia tehdä, että tämä olisi toteutunut myös pienissä yrityksissä paremmin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 168/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.